

Enbata, barne-barnetik

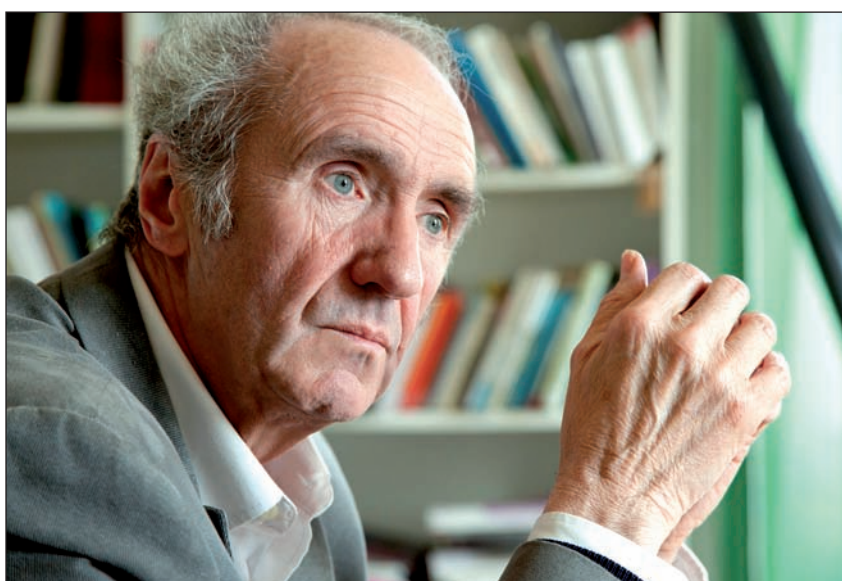
Daniel Landartek mugimenduaren barne historia kontatu du *Enbataren zirimolan* oroitzapen liburuan. Zuzen-zuzenean bizi izan zuen garai politiko bero errearen berri xehe eman du bertan, bere bizipenak harroin harturik.

| MIEL A. ELUSTONDO |

IPAR EUSKAL HERRIKO historia aldatu zuen mugimendua izan zela ere idatzi izan da. Hasmentan, zer izan zen, bada, *Enbata*? “Burges txiki liberal zenbait, laborari eta ofiziale bakarrek, irakasle batzuk, eta enplegatuak gehixeago (...) Oro-korki, Enbatako kidea eta horren aldekoa, orain ikastolen inguruan ikusten dugun jende horren irudikoa zen, nahiz urriagoa”. Jean Louis Davantek esanak dira, 1960ko hondarrean Enbata izena politikarako hartu zuten kideen berri emanez.

Enbata, sortzetik, *Embata* izan zen, Bordeleko unibertsitatean ikasle ziren euskaldun talde baten izena zen. Mugimendu politikoa baino lehen, berri, aldizkaria izan zen. 1960ko urrian argitaratu zuen lehenbiziko alea eta, ondotik, hasi zen taldea antolatzen. 1963ko Aberri Egunarekin, Itsasuko Agiria hedatu zuen, herriaren soberania eskubidea aldarrikatzen zuelarik. Davantek dio: “Daniel Landart Enbatara bildu zitzaigun 1965eko udaberrian. (...) Beti gogoan eduki dut oso mutiko gaztea zela, hamazortzi urtekoa. Bozkatzeko adinik ez zuen. (...) Danielek adinaz beste berezitasunik bazuen: Enbatako eskulangile bakarretarik genuen. (...) Mutiko argia zen orduetik, ideien borrokari zinez irekia, denetarik ikasteko tirria bizian, jadanik idazten hasia”.

Horixe Daniel Landart 60ko hamarkadaren hasieran, Donostiriko sortetxea utzirik, Baionako inprimaria baten lanean, hamalau urte zituela. Besteak beste, *Côte Basque Soir* kazeta egiten zen lantegi hartan

DANI BLANCO

“Igande goizetan, mezatiarrei *Enbata* kazetak saldu behar genizkien”.

eta, Daniel Landart mutikoak bazuen jakin-mina! “Ordu arte ez nuen egundaino kazetarik irakurri, baina parada neukanaz geroz, zergatik ez baliatu?”. Beste bi agerkari ere inprimatzen zituzten, ordea, *Gazte* kazeta eta emakume katoliko-ei zuzenduriko *Etebea*. “Inprimaria-ko ofizioan trebatuz nindoala, nik ere euskarazko bi agerkari haiek prestatzen parte hartzen nuen. Eta bistan dena, artoski irakurtzen nituela. *Côte Basque Soir* egunkariak,

gero eta maizago, aipatzen zituen ‘*les séparatistes basques, les nationalistes basques, les militants d’Enbata*’. Egia deblauki aitortzeko, ez nekien *séparatistes* eta *nationalistes* hitzek xuxen zer erran nahi zuten, eta hastapen hartan, iruditzen zitzaidan delako *Basques* haiekin ez nuela deus ikustekorik, haiek ‘beste mundu’ batekoak zirela”.

Mundu horren berri ez bazuen ere, euskalduna zen errotik Daniel Landart, eta *Herria* astekarian idazten zuen, Daniel Arberu ize-nordez. Garai hartan, Belokeko komentuan egun pasa, euskarazko liburuak irakurri nahi eta non kausitu ez zekielako hango beneditar bati esanik, Baionako Euskal Idazkaritzara agindu zion delako fraideak. Eta Idazkaritza har-

“Hastapen hartan iruditzen zitzaidan delako *basques* haiekin ez nuela deus ikustekorik”

tara joanik ikusiko zituen lehenbiziko Jakes Abeberry, Eneko Irigarai eta Julen Madariaga.

Daniel Landartek laster egin zuen bat mundu ezezagun harekin, Idazkaritza hartan bertan Xabier Elozegi iheslaria adiskide eginik. Hark lagundu zion begiak irekitzen, euskal nortasunaz kontzientzia hartzen. “Abertzaleatasunaren mundu sutsuan sartzen ari nintzen (...) Jakes Abeberry ikusi nuen aldi batez, ene herabetasuna gaingidutuz, deblauki galdatu nion zer egin behar nuen Enbata sartzeko. Hark berehala: ‘Hator bihar arratsean gure kazetaren plegatzera harpidedunei igortzeko’”.

Kazeta plegatzea izan zuen Landartek “lehen urrats garrantzitsua”. Handik goiti ezagutu zituen Enbatako militanteak, haietarik bat izan zen.

Liburuan ari dela, garai hartan Enbata gurutzatu zituen pertsonen izenak ematen ditu, sekulako galeria da mugimenduaren historia osatu nahiko lukeen ikerlariarentzat (ikus koadroa). Izenekin batera ageri dira egitateak, Christian Etchalus Iruñean preso altxatzea, lehenbiziko kartel ezartzea, artikulua idaztea, jendeek erakusten zien behako gaiztoa... Errealitatearen gordina bizi ukan zuten: “Igande goizetan, herri batera gindoazen eta eliza ateak, mezatarien *Enbata* kazetak saldu behar genizkien (...) Hasieran, jendeek erosten zizkiguten. Baina gero, ikusten gintuzteneke, presaka alde egiten zuten, eritasun kutsagarri bat ukan bagenu bezala, ausartenek noiz behinka botatzen zigutela: ‘Enbata zikinak!’, ‘Enbata zikinak!’”.

Enbataren zirimolan, Daniel Landart
Elkar, 2013, 260 orrialde.

Daniel Landartek Enbata barnetik kontatzen ditu guziak liburuan. Paretetan eta errepideetan tindaketak egiten zituzten, Ximun Haran eta beraren familiaren Hôtel des Basques-en iragan gaua, 1966ko Aberri Eguna eta han egin mintzaldiak, Telesforo Monzon, frantses legebiltzarreko hauteskundeetan esku hartu ez hartu betiko galdera eta betiko tirabira, Enbata baitako urrako eta haustura, iheslari politikoekin izandako harremanak, Meliton Manzanas hiltzea... “Abuztuaren 2a zen, asteazkena, Baionako pesten irekitze eguna. Nik, delako berri sinesgaitza Denek bat ostatuan jakin nuen. Bospasei iheslari bertan zeuden, zerbait arraro ospatzen balute bezala, pozez algaraka. Gonbidatu ninduten, eta haiekin batera, kopa bat edo bi edan nituen. Lehengo aldia zen ETak erabakitzen zuela pertsona bat garbitzea. Eta ez

Izen katalogoa

Jean Louis Davant, Jakes eta Koko Abeberry, Ximun Haran, Ramuntxo Camblong, Argitxu Noblia, Filipe Bidart, Mikel Hiribarren, Julen Madariaga, Eñaut Etxamendi, Xabier Elozegi, Eneko Irigarai, Marzel Etchehandy, Jean Hiriart Urruty, Patxi Noblia, André Galant, Yannick Aramendy, Michel Burucoa, Anne-Marie Ithurralde, Michel Ithurbide, Paul Etchemendy, Peio Uhalde, Annie Dunat, Lucien Etchezarreta, Christian Etchalus, Piarres Xarriton, Eustakio Mendizabal, Txomin Iturbe, Martxalin Arbelbide, Pettan Elisalde, Jean Etcheverry-Ainchart, Arño Héguiphall, Christian Laxague, Dominique Davant... hainbat eta hainbat izen-deitura. Ipar Euskal Herrian ere bada aski historia, norik kontatu eta idatzi zain...

nornahi. Patxi Noblia gure laguna haren atzaparretarik pasatua zen!”.

Landartek 2013 honetaraino irauten duen kronika, oroitzapen bilduma zehatza egiten du, mende erdiaren historia bizia osatuz. Berrogeita hamar urtez Ipar Euskal Herriko lekuko izan da, aldaketa eta aitzinamenduak ikusia, Enbata mugimenduaren barneetik hainbat eta hainbat osagai eskaini dizkio historia osatu nahi duenari. ■

Txipiroiak plantxan

Bartolo

taberna - jatetxea

Euskal sukaldaritzan eta pintxotan
aukera zabala

Fermín Calbetón, 38
Donostia - San Sebastián

© 943 420 279
www.casabartoloetxea.com